

βραβεῖο τὸ δίνει ὁ γιαντρός κ. Μενέλαος Σακδόραφος κ' εἶναι μιὰ Φρενολογία — γιὰ νὰ ζηγηθεῖ καὶ μιὰ μονάχα φράση (νὰ ἐρμηνευθεῖ λογικῶς, καθὼς λέει ἡ «Ἑστία») ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς κ. Παπαμόσκου.

Ὁ διαγωνισμὸς αὐτὸς εἶναι ἀρκετὰ περιεργὸς καὶ γιὰ νὰ πετύχει προσφέρουμε καὶ μεῖς ἕνα πολύτιμο βραβεῖο, τ' ἀκριβὰ δηλ. ἐπιστημονικὰ καὶ Γραμματικὰ μαργαριτάρια ποὺ ἀνακάλυψε στὴ «Γενικὴ Παθολογία» τοῦ κ. Σακδόραφου ὁ ὕμνηγτῆς στὸ Πανεπιστήμιο κ. Στέφανος Βαλακάκης.

Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ μαργαριτάρια θὰ στολίσουν καὶ τὲς στήλες τοῦ «Νουμά», ὅταν πῶσι στὰ χέρι μ' αὐτὰς τὸ φυλλάδιο τοῦ κ. Βαλακάκη.

ΤΡΙΑ

ἀρθράκια ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη, τὸ πρῶτο στὸ φύλλο τῆς Κυριακῆς καὶ τὰλλα δύο στὸ φύλλο τῆς Δευτέρας.

1

Ὁ δάσκαλος! Τὸν ξεύρετε τὸν δάσκαλον; Ἡ τοῦλάχιστον τὸν μαντεύετε; Νὰ σὰς τὸ εἰποῦμε λοιπὸν ἡμεῖς. Ὁ δάσκαλος εἶναι ὁ κύριος Ψυχάρης ὁ παρισιανός. Ἔτσι τὸν ὀνομάζουν οἱ ὁπαδοὶ του, ὅχι διότι θέλουν νὰ τὸν εἰποῦν δάσκαλο, μὲ τὴν σημασίαν ποὺ ὅλοι οἱ Ἕλληνες—καλοὶ ἢ κακοὶ—δίδομεν εἰς τὴν λέξιν αὐτήν. ἀλλὰ μεταφράζοντες τὸ γαλλικὸν *le Maitre*!

Ἔτσι ὀνομάζετο στὸ Παρίσι ὁ Ζολᾶ ἢ ὁ Φλωμπέρ. Ἔτσι ὀνομάζονταν τώρα οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι, ἰδίως οἱ ἀκαδημαϊκοί, τῆς συγχρόνου παρισινῆς φιλολογίας.

Ἔτσι καὶ ὁ Ψυχάρης θὰ εἰήτησε νὰ τὸν λένε οἱ ὁπαδοὶ του δάσκαλον. Διὸ νὰ εἶνε καὶ εἰς αὐτὸ Γάλλος, ὁ διψυχρὸς ἀνὴρ· ἀλλὰ—ὅχι ἀστείχ.—ἡ πρώτη ψυχὴ του εἶνε γαλλικὴ· τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος ὅτι εἶνε Γάλλος· καὶ ὅτι τὰ παιδιὰ του θὰ χύσουν τὸ αἷμά των γιὰ τὴν Γαλλίαν· ἡ πρώτη καὶ ἡ μεγάλη του ψυχὴ ἡ δευτέρα μικρὴ—ἡ ψυχούλα του—εἶνε Ἑλληνική.

Γεῖά σου λοιπὸν... δάσκαλε!

2

Ἵπὲρ μιᾶς λαμπρᾶς ἰδέας συνηγεῖ καὶ συλλέγει καὶ χρήματα ὁ «Νουμάς», ἡ ἐφημερίς τῶν δημοτικιστῶν.

Νὰ τυπωθῇ ἕνα ἀλφαριθμητικὸν ἐξόχως κομψόν, πο-

λυτελές, μὲ ὠραῖες ζωγραφιᾶς καὶ γραμμένον μὲ τὴν γλῶσσαν ποὺ μιλάνε οἱ μπεμπέδες καὶ ἡ μπεμπέ- κες στὰ σπίτικα τους.

Εὐρίσκουμεν λαμπρὰν, λογικὴν καὶ πρακτικὴν τὴν ιδέαν.

Ἀλλὰ θὰ ἐπρωτεῖναμεν:

Τὸ ἀλφαριθμητικὸν αὐτὸ νὰ τὸ ἔγραψεν ὁ Ἑρμο- νας, ὁ λυρικώτερος καὶ πλέον διαβασμένος καὶ μορ- φωμένος τῶν συγχρόνων νέων ποιητῶν μας.

3

Μὲ τὴν διαφοράν ὅτι αὐτοὶ οἱ νέοι δημοτικισταί, οἱ Ψυχάρῶδες, ἔχουν τὸ ἕνα τους πόδι στὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸ Φρενοκομεῖο μέσα.

Τὸ ἀλφαριθμητικὸν ξεύρετε πῶς τὸ λένε; Ἀρφα- ρητάρι.

Ὡστε καὶ τὸ ἄλφα ὁ ἀθεόφοβος Ψυχάρης τὸ ἐμαγάρησε. Τὸ ἔκαμεν ἄρφα!

Ἡ «Ἀκρόπολη», βλέπετε, ἔχει πάθει ἀπὸ Ψυχα- ροφοβίαν. Ἀρώστεια καὶ αὐτὴ καὶ ἀρώστεια ἀγίατρευτη ἔμειν μονάχα ἕνα ἔχουμε νὰν τῆς παρατηρήσουμε· πῶς ὁ Ψυχάρης δὲ ζήτησε ἀπὸ κανέναν ὁπαδὸν του τίτλους καὶ δασκαλίαν. Ἄν τονε λέμε δάσκαλο, τιμῶμε τὸν ἑαυτὸν καὶ ὅχι τὸν Ψυχάρη, γιὰτ' εἶναι ἀκριβὴ τιμὴ σ' ἕναν ἐργάτη τῆς Ἰδέας νάνα- γνωρίζει δάσκαλό του Ἐκείνον ποὺ δημιούργησε τὴν Ἰδέαν.

Ἄν εἶναι Παρισιανός ὁ Ψυχάρης καὶ ἂν εἶναι ἡ ψυχὴ του Γαλλικὴ, δὲν τὸ ξέρουμε. Θὰ εὐχόμεστε ὅμως τίτιοι Παρισιανοὶ καὶ μὲ τίτλια Γαλλικὴ ψυχὴ νὰ εἰντούσαν κ' οἱ περισσότεροι Ρωμιοί, γιὰτὶ τότε ἡ πατρίδα μας θὰ σωζότανε, ἐνῶ τώρα μὲ τὲς Ἑλ- ληνικὰς ψυχὰς κιντυνεύει νὰ πάει κατὰ διαδίου.

Ὅσο γιὰ τὸ κατακατημένο Ἄλφα, δὲν τόκαμε Ἄρφα ὁ Ψυχάρης κ' ἡ Ἐπιστῆμη καὶ μ' αὐτὴ ἔς τὰ βάλλει ἡ «Ἀκρόπολη».

ΜΑΣ

τὸ εἶπε καὶ μᾶς τὰποδείξε ὁ κ. Πλατῦνας στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Τετάρτης πῶς δὲν ἔχουμε λογι- στικὴν ὑπηρεσίαν στὸ Ρωμαϊκόν. Μὰ καὶ πρὶ μᾶς τὸ πεῖ τὸ ξέραμε, γιὰτὶ ἂν εἴχαμε δὲ θὰ γινόντουσαν οἱ τόσες καταχρήσεις στὰ ταμεῖα κ' ἡ τόση ρεμούλα στὸ Δημόσιον γρόημα.

Τ' ἀποκαλυπτήρια, νὰν τὰ ποῦμε ἔτσι, τοῦ κ. Πλατῦνα ὅσο πᾶνηγυρικὰ καὶ ἂν γινήκανε, δὲ θὰ σταματίσουν τὸ κακόν, ποῦναι καὶ αὐτὸ μιὰ ἀπὸ τὲς

ἀγίατρευτες πληγὰς τοῦ Ρωμαϊκοῦ. Τοῦτο μονάχα τὸ διασκεδαστικὸν μαθαίνουμε ἀπ' αὐτὰ, πῶς δηλ. ὁ κ. Πλατῦνας; στάλθηκε στὴν Εὐρώπην μὲ τὴν πρό- φασιν νὰ μελετήσῃ τὴν δημόσιαν λογιστικὴν ὑπηρεσίαν καὶ νὰ μπόρῃ νὰ διορθώσῃ κάπως τὰ δικά μας, καὶ πρὶ φτάσει στὸ Παρίσι βρέθηκε παμμένος, γιὰτὶ ὁ πονηρότατος κ. Σιμόπουλος τὸν ἔστειλε στὴν Εὐ- ρώπην γιὰ νὰν τὸν ξεφορτωθεῖ καὶ νὰ μπόρῃ νὰ διορίσῃ Διευθυντὴ τοῦ Γεν. Λογιστηρίου κάποιον πα- τριώτη του!

Τίτιες ὑπουργικὰς μεριμνατίας τοὺς ἀξίζει νὰ ξεσκεπαζοῦνται γιὰ νὰ διασκεδάξῃ λίγο καὶ ὁ κο- σμάκης.

ΚΑΙΟΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Κανένα συμπέρασμα δὲ μπορεῖ νὰ βγάλῃ ὁ κρι- τὴς ἀπὸ τὴν ξερὰ πληροφορίαν, πῶς ὁ τάδε «σύγχι- νος Ἕλληνας πεζογράφος» διαβάζεται· κάπως περισ- σότερον ἀπὸ τὸ πολὺ κοινόν. Γιὰ νὰ ἔχῃ κάποια ση- μασία ἡ πληροφορία, πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ τὴν συντροφεύῃ κ' ἕνας προσδιορισμός: Ἀπὸ ποιοῦ «πολύ κοινός»; Ἀπὸ τοῦ κοινὸν ποὺ λαχταρεῖ τὴν «Λαυρεν- τία» τὲς «Δύο Ὀρφανές», τὸ «Ροκαμβόλ» καὶ τὴν «Ἱστορίαν τῶν Ἀηστῶν»,—μέγαλον κοινόν, ποῦ μέσα 'ς αὐτὸ ὁ Κυριακὸς ξεδεύει 15,000 «Κα- σσιανές»;—ἢ ἀπὸ τοῦ κοινὸν ποὺ τρελλαίνεται γιὰ τὸν Παγανέλη, τὸν Δημητρακόπουλον καὶ τὸν Τι- meson,—ἀρκετὰ μέγαλον καὶ τοῦτο, ἱκανὸν νὰ ἐξαντλήσῃ μιὰν ἐκδοσὴν τοῦ «Εὐρύτου» ἀπὸ 2,000 ἀντίτυπα;—ἢ τέλος πάντων ἀπὸ τοῦ πρὶ ἐκλεκτό- τερον κοινόν, ἐκεῖνον ποὺ διαβάσει μὲ προτίμησιν τὰ καλλίτερα φιλολογικὰ ἔργα, δικά μας καὶ ξένα, «πολύ κοινόν» βέβαιον κ' αὐτὸ, μὰ πάντα πρὶ «λί- γον» ἀπὸ τὰλλα, κ' ἰδῶ ὅπως καὶ σὲ καθεὶ χώρα; Ἄν λοιπὸν ὁ τάδε σύγχρονος Ἕλληνας πεζογράφος, ἔχοντας πάντα καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ὀλίγων ἀνή- κοντας 'στὸ στενότερον, τὸν ἀριστοκρατικώτερον φι- λολογικὸν κύκλον, ξένος καὶ ἀπρόσιτος ὅπως διόλου σχεδὸν 'στὰ δύο πρώτα μεγάλα κοινὰ, εὐτυχίῃ νὰ ξεδεύῃ μόνο μέσα στὸ τρίτον 500 ἕως 1000 ἀντί- τυπα ἑνὸς ἔργου του, ἐκεῖ ποῦ ἄλλοι συναδελφοὶ του δὲν ξεδεύουν παρά 50 ἕως 100,—ὁ πεζογράφος αὐτὸς μπορεῖ τὴν ἐξωτερικὴν κυκλοφορίαν του νὰ τὴν ἔχῃ, ἂν καταδέχεται καὶ γιὰ καύχημα. Τὸ τα- λέντο του, ποῦ γιὰ τὴν σχετικὴν δημοτικότητά του

μου δὲ βάζω. Δὲ φτάνει ποὺ ρήμαζε τὸν τόπον, μόνον θὰ τὸ ταῖσουμε κιόλας τὸ λυκοφαγωμένο! Ἄν εἶναι κανένας γνωστικός ἔς πάρῃ μιὰν ἄλιναν νὰ τὸ χτυ- πῇσιν κατακέφαλα. Δὲν ἔχει.

—Σῶπα, γυναῖκα. Μὴν τοὺς σπρώχνεις στὸ κρῖμα.

Μὰ κατὶ ἀναπάντεχον τόνε σταμάτησε. Ποδο- βολητὸν ἀλόγων ἔσειε τὴν γῆς βαριοχτυπώντας. Τὸ πλῆθος ἄνοιξε γιὰ ν' ἀφίση τὸν τοῦ καβαλλάρηδες νὰ περάσουν. Εἴτανε οἱ ἀφέντες τοῦ Μιστρά, τῆς Καρύταινας, τοῦ Χλεμουτσιοῦ καὶ ἄλλοι Φράγκοι καστελλάνοι. Τ' ἄρματα τοὺς σπιθοβολοῦσαν ὡς ἄτσαλῆνια κυματοῦσα θάλασσα. Στὰ θολωτὰ κα- σίδια σεῖοντανε κατάσπρα ρτερά κ' εἴτανε μὲ χρυ- σάφι δουλεμένα στὰ κλισιάνια κρίνοι καὶ ἀγιοῦπες καὶ σερπεντὰ καπλάνια. Οἱ σερπεντὲς βαστοῦσανε πάντα στὴν ποῦχτα τὰ κουκουλωμένα σαῖνια.

Νὰ μᾶς ζατε ἀρχόντες, βροντοφώναζε ὁ λαός. Ἀναστεναγμός σ' αὐτὸν λευτέρωσε τὰ μαγκωμένα στήθια του. —Δόξα στὸν Ἀφέντη, δόξα στὸν Μισέρ Τζεφρέ, τὸ γιὸ τοῦ Σατανᾶ!

Ὁ Μισέρ Τζεφρέ χασκογέλασε χτυπώντας τὰ καπούλια τοῦ ἀλόγου του.

—Μαῦρο ἀστεράτο ἄτι καβαλλικεύει, στρίγγιλε

ἡ παπαδικά. Αὐτὸς πρέπει νὰ σκοτώσῃ τὸ τελώνιον! Ὁ Μισέρ Τζεφρέ νὰ μᾶς λευτερώσῃ!

—Ἐσκοίλιασέ το, ἀφέντη! Σώσε μας, λεβέντη, ἀπὸ τὸ δαιμόνιον! Ἀντιλάλησαν ἄλλες φωνές.

Ὁ Μισέρ Τζεφρέ κοίταξε τὸν παπὰ σ' αὐτὸν τόνε ρωτοῦσε. Τὸ βλέμα του γυάλιζε διαβολικὰ. Μὰ πρὶ προφάσιν νὰ ξεστομίσῃ λέξη, τ' ἀγριεμένο πλῆθος βοῦξε τρανάζοντας ὡς κατράχυλμα φουσκοθα- λασσιᾶς σὲ ὀρθόστηθον κελόν.

—Μὴν ἀκούς τὸν παπὰ. Τὸ φοβᾶται τὸ τελώ- νιον. Βάλε τ' ἄλογόν σου νὰ τὸ πατήσῃ. Τὸ κρῖμα δικό μας. Ἐσὺ δὲ σκιάζεσαι τὸ Σατανά!

Καὶ ὡς ἀνεμοσίφουνο ἕνα μπουλούκι ἀνθρώπων ἔσπρωξε τὸν παπὰ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Μὰ κ' ἔτσι ἀντρεϊεύθηκε:

—Μισέρ Τζεφρέ, σὲ ξορκίζω στὴν Παρθένα—σ' ἀθῶο μὴ βουτήσῃς αἷμα τὰ πέταλα τοῦ φαριού σου!

Κατὶ σὰ γέλοιον δίπλωσε στὴ μέση τὸ σκιαδερό πρόσωπον τοῦ Φράγκου.

—Δὲ βλέπεις, καλὲ παπὰ μου, πῶς ἀπὸ κεῖ πάνω κ' ἡ Παναγία τὸ λοζοτηρᾷ; Νὰ θε εἴτανε χριστιανὸν φύτρα καὶ θ' ἄπλωνε τὸ χέρι της νὰ τὸ σώσῃ.

—Ἐλεημονήτρα, παραστέκου μας, μουμουρίσανε

μερικοί. Ἡ ἀγωνία τῶν γυναικῶν ξεσπᾶσε σὲ σταυ- ροκοπήματα καὶ μετάνοιες.

—Ἀς πατηθῇ λοιπὸν τ' ἄνομον, καὶ ὁ Μισέρ Τζεφρέ ἔκανε νὰ σπρώξῃ τ' ἄλογόν του κατὰ τὸ ζεμπίλι. Σίγησαν ὅλοι. Μὰ μὲς ἀπὸ τὸν ὄχλον κάτι συνταραχτήκε:

—Μὴ, μὴ τὸ παιδί σου!

Καὶ μιὰ κοπέλλα ζανθὴ καὶ κυκνοσώματη ρί- χτηκε στὸ κεφάλι τοῦ φαριού νὰ τὸ σταματήσῃ. Ἐπειτα γονάτισε στὸ ζεμπίλι δίπλα καὶ σήκωσε τὰ χεῖρα παρακαλεστικὰ.

Ἀλλόκοτη ὄψιν φλόγωσε τοῦ Μισέρ Τζεφρέ τὰ μάγουλα. Καὶ τὰ χεῖλιά του χαμογέλασαν βρισίεις:

—Ἦρθες πάλι νὰ μὲ γαληψέψῃς, νεράϊδα; Τήνε βαρέθηκα τὴν ἀθάνατη ὁμορφίαν σου. Δὲ θέλω πιά τὸ μάξιμαρ που σκούριασε. Σῦρε στὸν πτεῖρα σου—στὸν παπὰ τὸν τραγογένη—νὰ σοῦ πῇ τί γίνθηκε ἡ ψυχὴ σου! Δεῖς τονα πῶς στηθοκοπιέται γιὰ σένα!

Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὸ πλῆθος: —Μὴ λυπη- θήτε, παιδιά, τὴν πλανέφτρα. Σάπιο κορμὶ γεννᾷ τὰ τελώνια.

Ἡ κοπέλλα τόνε κοίταξε στὰ μάτια σὰ βασί- λισσα λυπημένη. Μὰ κείνος ὀργίστηκε:

φαίνεται πῶς ἀπλό, εἶναι ἴσως πῶς σύνθετο ἀπὸ τῶν ἄλλων. Γιατὶ ἔχει μέσα του κ' ἓνα ἀκόμα στοιχεῖο, ποῦ δὲν τὸ ἔχουν τὰ ἄλλα. Αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ πῇ κανεὶς, ἂν ἤθελε καὶ καλὰ κάτι νὰ πῇ.

Ὅμως αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ συμπεράσματα μοῦ φαίνονται πολὺ ἐπικίνδυνα καὶ στοχάζομαι, πῶς ὁ καλὸς κριτὴς πρέπει νὰ τάπορεύῃ. Ἡ μεγάλη φήμη, ποῦ φέρει τὴ μεγάλη πούληση, ἔχει τάχα τόσο στενὴ σχέση μὲ τὸ εὐγενικώτερο, τὸ βελτιωτικὸ στοιχεῖο τῆς τέχνης; Δὲν τὸ πιστεύω. Ὁ Α. ποῦ πούλει σήμερα τὰ περισσότερα βιβλία, μπορεῖ ἐξαίρετα νὰ εἶναι ἑστὴν οὐσία ὁμοῖος, μεγαλύτερος ἢ καὶ μικρότερος ἀπὸ τὸ Β. ποῦ πούλει τὰ λιγώτερα. Τὸ καλλίτερο, τὸ πῶς σίγουρο ποῦ ἔχεις νὰ κάμῃς, εἶναι νὰ ἐξετάσῃς τὸν Α. μοναχὸ του.

Τὸ νὰ πούλῃς τὰ βιβλία σου εἶναι μιὰ ἀναγνώριση τοῦ ἐπαγγέλματός σου καὶ τίποτ' ἄλλο. Σοῦ δίνει θέση κοινωνικὴν, γιὰ νὰ πῶ ἔτσι· μὴ φιλολογικὴ δὲν εἶναι ἀρκετὸ οὔτε νὰ τοῦ δώσῃ οὔτε νὰ σοῦ πάρῃ.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νέους κριτικούς δείχνουν τὴ μεγαλειότερη περιφρόνηση πρὸς τὰ ἔργα ἐκείνων ποῦ δὲν ἔχουν μέσα τους ἀμυστήρια καὶ προβλήματα ἀπὸ κεῖνα ποῦ βασκίζουν τὴν ἀνθρωπότητα. Πρῶτα-πρῶτα αὐτὸ εἶναι μιὰ πλάνη ἐστὶ διάκριση. Ὅταν ἓνα ἔργο εἶναι ὡραῖο, ἔργο τέχνης γραμμένον ἀπὸ καλλιτέχνη, ἀδύνατο εἶναι νὰ μὴν ἔχῃ μέσα του κάποιον μυστήριον ἢ πρόβλημα ἀπ' αὐτὰ ποῦ βασκίζουν κτλ. Ἡ μοναχὴ διαφορὰ εἶναι πῶς ἄλλα ἔργα τὰ κρύβουν, καὶ ἄλλα πάλι τὰ φανεροῦν. Ἡ καλλίτερα, σὲ ἄλλα καλλιτεχνήματα ἡ φιλοσοφία μπαίνει, καὶ ἀπὸ ἄλλα βγαίνει. Ἐγὼ θὰ προτιμῶσα τὰ δεύτερα. Οἱ νέοι κριτικοὶ φαίνεται πῶς προτιμοῦν ἀποκλειστικῶς τὰ πρῶτα. Ἀδιάφορο καὶ τὰ δύο εἶδη ὑπάρχουν, καὶ τὰ δύο εἶναι μέσα ὁτὸ βασίλειον τῆς μεγάλης Τέχνης. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ κάνουμε μάταιους ἀποκλεισμούς, προτιμώτερο εἶναι νὰ δεῖξουμε τὴ διαφορὰ.

Ἄς πάρουμε γιὰ παράδειγμα τοὺς δηγηματογράφους. Ὅλοι τοὺς βέβαια εἶναι ζωγράφοι τῆς ζωῆς, γιατί ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ἀριστοτέλη, στοχάζομαι, ἡ τέχνη, —κάθε τέχνη, — δὲν ἔπαψε νὰ εἶναι Μίμησης. Ἄλλοι ὅμως ἀπ' αὐτοὺς εἶναι πῶς πολὺ ζωγράφοι, καὶ ἄλλοι πῶς πολὺ φιλόσοφοι. Ἀλλὰ πάλι ὅλοι τοὺς εἶναι φιλόσοφοι, γιατί ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ἰδίου τοῦ Ἀριστοτέλη, στοχάζομαι ἡ τέχνη —κάθε τέχνη — δὲν ἔπαψε νὰ εἶναι Ἰδέα. Μὲ τὴ διαφορὰ ὁ-

μως ὅτι ἄλλοι εἶναι φιλόσοφοι στὸ φανερό, καὶ ἄλλοι φιλόσοφοι στὸ κρυφό.

Ὁ ζωγράφος τοῦ λόγου, ἐκεῖνος ποῦ ἔχει τὴ δύναμιν νάντιγράφῃ τὴ ζωὴ, τὴ φύσιν, τὸν ἄνθρωπον, τὰ λόγια του, τὰ κινήματά του, ὅπως εἶναι, πιστὰ καὶ ἀληθινὰ, ἐκεῖνος ποῦ ἔχει τὴ δύναμιν νὰ ζωντανεύῃ τὰ πλάσματά του, ποῦ ἀλλοιώτικα τὸ λέμε νὰ δημιουργῇ, —μοῦ παρουσιάζει εἰκόνες ποῦ ἔχουν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ὁμορφίαν τοῦ κόσμου τοῦ πραγματικοῦ. Σπάνιοι εἶναι οἱ ζωγράφοι ποῦ πετυχαίνουν τέτοιο πρᾶγμα· μὴ ὅταν τὸ πετυχαίνουν εἶναι μεγάλοι. Γιατὶ κάτω ἀπὸ κάθε εἰκὼν τους, κρύβεται τὸ ἴδιον μυστήριον, ἡ ἴδια μυτική καὶ ἀνεκφράστη ἰδέα, ποῦ κρύβει καὶ κάθε εἰκὼν τοῦ πραγματικοῦ. Μὲ τὴ διαδοχὴ τῶν εἰκόνων τους, εἶναι διαδοχὴ ἰδεῶν ποῦ ὑποβάλλουν στὴ διάνοιά μας, καὶ φιλοσοφοῦν αὐτοὶ ζωγραφίζοντας, ὅπως ἕνας ἄλλος θὰ ἐξωγράφε φιλοσοφώντας.

Δὲν ἔχει νὰ κάνει πῶς ζωγραφίζουν μόνο τὰ ἐξωτερικά τῶν πραγμάτων, οὔτε αὐτὸ σημαίνει πῶς δὲν ἔχουν βάθος. Ἡ προσπάθεια αὐτῶν εἶναι νὰ δείξουν τὸ ἐξωτερικὸ τόσο ζωηρὰ, τόσο ζωντανὰ καὶ ἀληθινὰ ὥστε νὰ κάμουν τὸν ἀνγνώστη τους νὰ ἰδῇ τὸ βάθος μοναχὸς του. Γιατὶ κάθε ὥραία μορφή, καλλιτεχνικὴ ἀποτυπωμένη, εἶναι μιὰ ἰδέα μεγάλῃ. Ὅλοι οἱ ἀναγνώστες δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ τὴ συλλάβουν, ὅπως δὲν εἶναι ἱκανοὶ οὔτε ὅλοι ὅσοι κυττάζουν τὴ φύσιν καὶ τὴ ζωὴ. Οἱ ἀνικανότεροι βρίσκουν εὐχαρίστησιν μόνο στὸ ὥραϊον ἐξωτερικόν, δὲν ζητοῦν τίποτ' ἄλλο καὶ ἡτυχάζουν. Γιὰ τοῦτο οἱ ζωγράφοι αὐτοὶ εἶναι καὶ προστιμωτέροι στὸν πολὺ κόσμον. Οἱ ἐκλεκτοὶ μόνον μπαίνουν στὸν νόημα τῆς ζωγραφίας, —ψυχολογία, κοινωνιολογία, φιλοσοφία, ἀλληγορία σύμβολο κτλ. — οὔτε εἶναι ἐκλεκτοὶ ἐκεῖνοι ποῦ δὲν μποροῦν νὰ τὸ ἰδοῦν, πρὶν μόνον ὅταν τοὺς τὸ λένε ξεκάθαρα.

Υπάρχουν μεγάλα ἔργα τέχνης, γραμμένα μὲ τὸν τρόπον αὐτόν. Υπάρχουν ἐπίσης μεγάλα, γραμμένα μὲ τὸν ἀντίθετον. Ἐκεῖ ὁ λογογράφος μᾶς δείχνει τὸ τί κρύβει κάθε του ζωγραφία, μᾶς ἐξηγεῖ τί σκοπὸ ἔχει, τί μυστήριον πατίζει νὰ ἐξιδιαιτέρῃ καὶ τί πρόβλημα (ἀπ' αὐτὰ ποῦ βασκίζουν) νὰ λύσῃ. Ἀξιοὶ καὶ οἱ δύο ὅταν εἶναι ἄξιοι. Μόνον ἡ νεανικὴ ἐλαφρότης θάφωριζε τὸν ἓνα γιὰ νὰ δοῦσῃ τὸν ἄλλο γυρεύοντας ἓνα ἀποκλεισμὸ ποῦ τὸν καταδικάζει ὅλη ἡ ἱστορία τῆς φιλολογίας.

Ἀφίνω τώρα ὅτι τὸ δεύτερον εἶδος εἶναι καὶ τὸ ἀπατηλότερον. Υπάρχουν πολλοὶ δηγηματογράφοι καὶ δραματικοὶ ποῦ κάνουν τοὺς μεγάλους φιλόσοφους χωρὶς νὰ εἶναι οὔτε μικροὶ ζωγράφοι. Νὰ φιλοσοφῇ μὲ λόγια στὴν τέχνην εἶναι εὐκολόν. Νὰ φι-

δεῖσαι μονομιᾶς στὸν καθ' ἑαυτὸν γύρω.

Τὸ τελῶνιον κοίτονταν ἀσάλευτο. Λίγο αἷμα γυάλιζε στὰ μελανιασμένα του κρέατα καὶ ἀπ' τὴν ἀνοιγμένη κοιλία του ἔτρεχε γάλα. Οἱ μέλισσες φτερούγιζαν κίχλας περίγυρα.

Ἀκόμα δὲν εἶχε συνεφῆρι ὁ λαὸς καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων ἡ συνοδεία μάκρανε στὴν πλακοστρωμένη στενάδα. Ἐῖχαν παγανιὰ καὶ κονταροχτύπημα κείνη τὴ μέρα. Κι ἀκούστηκε ὁ Μισέρ Τζεφρὲς νὰ τραγουδᾷ τῆς πέρδικας τὸ τραγούδι:

«Καὶ στὸ δεμάτι ἀκούμπησε χρυσὸν ὕγιον νὰ κάνει
«Καὶ στὴν ποδιά τὸν ἔβαλε νὰ πᾶ τὸν ρεματίστη.
«Μιὰ πέρδικα τὴν ἀπαντᾷ, μιὰ πέρδικα τῆς λείει:
«Μωρὴ ἡ καρδία, μωρὴ ἡ νομὴ, μωρὴ ἡ ἐμυλιασμένη,
«Ἐγὼ γ' ἔχω δεκοχτὼ παιδιὰ καὶ πάσχω νὰ τὰ θρέψω
«Καὶ σὺ ἔχεις τὸ χρυσὸν ὕγιον καὶ πᾶς τὸ ρεματίστης;

Karachi 8.9.06.

ΕΡΜΟΝΑΣ

λοσοφῇ μὲ εἰκόνες εἶναι τὸ δύσκολον καὶ τὸ πῶς καλλιτεχνικόν.

*

Τοὺς ζωγράφους ποῦ εἶπα παραπάνω, μερικοὶ, γιὰ νὰ κατεβάσουν τάχα τὴν ἀξία τους τοὺς λένε φωτογράφους. Ὁχι, δὲν εἶναι φωτογράφοι, οὔτε οἱ πιστότεροι. Εἶναι σωστοὶ καλλιτέχνες, ζωγράφοι ἀπὸ τὸ φυσικόν, ποῦ μᾶς παρουσιάζουν τὸν κόσμον μὲ τὰ σχήματα καὶ μὲ τὰ χρώματα ποῦ βλέπουν αὐτοὶ. Τὸ ἔργο τους δὲν εἶναι καμωμένο μὲ καμμιὰ μηχανή, καὶ εἶναι ἔργο ἐντελὸς προσωπικόν. Γι' αὐτὸ ἔχει τὴν ἀξία μιᾶς ἐλαιογραφίας ἢ ἀκουαρέλλας, ποῦ θὰ μπορούσε νὰ ποδώσῃ μᾶζι καὶ τὸν ἥχο, τὸ λόγο, τὸ κίνημα καὶ τὴν ψυχὴ. Ὁ παλιὸς δριτμὸς τῶν νατουραλιστῶν «la nature vue à travers d' un tempérament» οὔτε αὐτὸς δὲ σημαίνει φωτογραφία. Κάθε ἄλλο! Ἡ ἰδιοσυγκρασία δὲν εἶναι φηκός. Εἶναι ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ τοῦ καλλιτέχνη, ποῦ τὴν βάζει ἐλκτικῶς μέσα ἐστὶ ἔργο του, καὶ ἐκεῖ ἀκόμα ποῦ οἱ ἡλίθιοι δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀνακαλύψουν οὔτε ἔχουν τῆς!

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΧΟΡΤΟΦΑΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΠΡΑΞΗ

Πρόσωπα τῆς τραγωδίας:

Κίμων ὁ Κυπραίος διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ καὶ τεχνοκράτης.

Θωμᾶς Καμπανέλλας, ἀεικὸς ἀεροφιλόσοφος.

Μουσοφίλιντος.

[Ἡ σκηνὴ στὸ γραφεῖο τοῦ περιοδικοῦ τῶν χορτοφάγων· ὁ Κίμων κάθεται μεγαλόπρεπα μπροστὰ σὲνα γραφεῖο γιομῶτο διάφορα μπιχλιμυρίδια· ὁ Θωμᾶς Καμπανέλλας σὲνα διπλὰν τραπέζι γιομῶτο λεξικά διαβάσει προσεχτικὰ Ἱταλο-γαλλο-ισπανο-ἑλληνικοὺς διαλόγους· ὁ Μουσοφίλιντος κάθεται σὲ μιὰ πολυθρόνα καὶ ξύνει τὰ νύχια του].

ΚΙΜΩΝ. — Ἦρθε τώρα καὶ ὁ Δρακούλης στὴν ἐστία τῶν φῶτων νὰ μᾶς πούλῃ τὴ θεωρίαν τῆς χορτοφαγίας γιὰ καινούρια· ἐγὼ κάνω στους συνδρομητάδες μου αὐτὴ τὴν κούρα τόσο καιρὸ, τώρα καὶ φαίνεται πῶς εἶναι ὅλοι ἐνθουσιασμένοι.

ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΑΣ. — Πρέπει ὅμως νὰ ὀρίσουμε τὸ καινούριον πρόγραμμα τοῦ περιοδικοῦ. Πρῶτα πρῶτα ἐγὼ νομίζω πῶς πρέπει νὰ διώξῃς ὅλους τοὺς παλιούς συνεργάτες μας· ἐμεῖς οἱ τρεῖς εἴμαστε ἀρκετοὶ νὰ γιομίσουμε ὅχι ἓνα μὰ δέκα περιοδικά.

ΚΙΜΩΝ. — Ἡ ἰδέα σου εἶναι θαυμαστὴ μὰ δὲ νομίζεις πῶς εἶναι· κάπως ἔσκημο νὰ βλέπουν μόνο πάντα τὰ ἴδια μας τρία ὀνόματα;

ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΑΣ. — (ἀφοῦ σκεφεῖ λιγάκι) Τὸ βρῆκα· θὰ γράψουμε μὲ διάφορα ψευτονόματα καὶ ἔτσι φαινομάστε πολλοί.

ΚΙΜΩΝ. — Ἀμπερξ. Τί τοὺς ἤθελα, ἀλήθεια, τόσα χρόνια στὸ περιοδικόν μου ὅλους αὐτοὺς τοὺς Νιρβάνηδες, Πορφύρηδες, Ξενοπούλους καὶ Καρκαβίτσιδες νὰ μοῦ κορδόνωνται πῶς τάχα κάτι εἶναι! Τοῦ λὲς τοῦ μανου, γράψε μου ἓνα μικρὸ ἄρθρον γιὰ τοὺς Ἀγῶνες, καὶ ἀντὶς μικρὸ σοῦ φέρνει δέκα σελίδες· κόψ' το τοῦ λὲς, δὲν κόβεται, σοῦ ἀπαντᾷ σὰν τὸ ἄρθρον ἢ τὸ ποίημα νᾶναι ἄνθρωπος ποῦ ἂν τὸν κόψεις τὸν σκοτώνεις.

ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΑΣ. — Τὰ δικὰ μου ἄρθρα, ποιήματα καὶ μελέτες εἶναι ἔτσι καμωμένα ποῦ ὅπως καὶ ἂν τὰ κόψεις δὲ χάνουν τὸ νόημά τους.

ΜΟΥΣΟΦΙΛΙΝΤΟΣ. — Καὶ τὰ δικὰ μου τὸ ἴδιο.

ΚΙΜΩΝ. — Σοῦρχεται ὁ Παπαντωνίου, σοῦ φέρνει

—Μέριαισε, στρίγλα. Τσακίσου, δαιμόνω μάννα.

—Ἀτμὴ σάρκα, ἀρχὴ γέννα! βογγοῦσε ἡ κερά Περμάχω. Κόρη γνῶριζα, κόρη δὲν ἔχω. Ποῦ πᾶς ἀσήμε νὰ χαθῇς, μάλαμα, νὰ θολέψῃς;

Ὁ Κώστας ὁ φουρνάρης ἄδραξε τὴν κοπέλλα ἀπὸ τὸν ὦμον καὶ τὴν ἐβρόντηξε χάμω. Πολλοὶ τὴν τσαλαπάτησαν. Ὡς καὶ ἡ μάννα τῆς τὴν ἔφτυσε.

Τὰ φαρὰ κλωτσοπατοῦσαν ἀνήσυχτα καὶ βαρυκέφαλα τραβοῦσαν τὰ χαλινάρια. Οἱ καστελλάνοι ἀμύλητοι τηροῦσαν τὸν ὄχλον σφίγγοντας τὰ κοντάρια τους. Τὰ μελαματένια σπηρούνια τεντώνονταν ἑτοιμὰ νὰ κεντρώσουν.

Καὶ τώρα χούγιαζε ὁ Μισέρ Τζεφρὲς καὶ σπινθίζοντας τὸ φεγγί του ὄρμησε ὀμπρός. Μὰ τ' ἄλογο κοντοστάθηκε παρὰκονο καὶ κατέβασε τὸ κεφάλι ρουθονίζοντας πρὸς τὸ παιδί. Αὐτὸ φοβισμένο ζάρωνε ζάρωνε μέσα στὸ ζεμπίλι.

Ἀξαφνὰ ὁ καθ' ἑαυτὸν χτύπησε τ' ἄτι μὲ θυμὸ καὶ σφίγγοντας το μὲ τὰ γόνατα τ' ὀρθοστήλωσε φρενιασμένο. Στάθηκε πάνω μιὰ στιγμὴ φρουμαζοντας. Κ' ἔπειτα, σὰν καταπέλτης, τὰ μπροστινά του πόδια πέσανε πάνω στὸ παιδί.

Ὁ κόσμος τραβήχτηκε φοικιάζοντας. Καθὼς αἶμα πῆσε ἀψηλόστεκος βράχος πάνω σὲ λίμνη ξεπετιοῦνται ἀλάργα τὰ νερά, ἔτσι καὶ ὁ τόπος ἔ-